

OPINIÓ

XIMO
COMPANY

On és la veritable llibertat?

Catedràtic emèrit d'Història de l'Art Modern de la UdL. Professor i membre del Consell General de l'IREL

De bell antuvi voldria distingir entre els conceptes de “llibertat col·lectiva” i “llibertat individual”; a parer meu hi ha notables diferències. Jo puc estar completament d'acord amb el primer article de la *Declaració Universal de Drets Humans* de les Nacions Unides (1948): “Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets i, dotats com estan de raó i consciència, han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres”. Aquest text és preciós, és clar que sí, tanmateix, amb l'aplicació d'aquest article no n'hi ha prou per garantir una plena llibertat individual en totes i cadascuna de les persones que poblem el planeta Terra. Al capdavant, la meua llibertat personal i individual és del tot intransferible, no depèn de les Nacions Unides ni del que pugui garantir-me, posem per cas, l'*Estatut dels Treballadors*. L'assoliment d'aquesta gran dignitat en cap moment no m'assegura la meua plena llibertat individual. Dit d'una altra manera, un tigre podria alliberar-se de la seva gàbia, però mai no de les ratlles de la seva pell. És a dir, jo puc ser un ciutadà lliure davant la llei, però, a títol personal, jo podria estar esclavitzat, per exemple, per l'alcohol, per algun estupefaent, o per una simple màquina escurabutxaques.

D'una manera subtil Jean-Paul Sartre ja va subratllar aquesta pregonia realitat quan a *Les mosques* ('Les Mouches', 1943), proclamà que l'ésser humà neix lliure, però que, segons siguin les seves circumstàncies concretes podrà, o no, continuar essent, de debò, una criatura lliure.

I encara molt més clar i contundent és el nostre poeta Ausiàs March (s. XV), el Petrarca de la poesia catalana, quan al seu bellíssim *Cant Espiritual* exclama: “tan com vull jo no t'ame, e vull-ho fer, mas l'hàbit me contrasta” [sic]. És a dir, Ausiàs, amb la seva plena consciència i amb la seva responsabilitat de cavaller medieval vol fer el bé, vol estimar, i vol fer-lo de debò; vol estimar Déu i el proïsme, vol comportar-se com cal, vol estar a l'alçada d'allò que anys a venir proclamaran les Nacions Unides; tanmateix, vet aquí que el seu “hàbit” personal (els seus mals costums o els vicis desordenats d'Ausiàs) el traïxen i el dobleguen, de tal manera, que acaba fent dolentes

FOTO_L.M. Augustin Dumont, 'El Geni de la Llibertat', 1835, bronze. Corona la Columna de Juliol a la Plaça de la Bastilla, París

La meua llibertat personal i individual és del tot intransferible, no depèn d'una declaració de les Nacions Unides

Sartre diu que l'ésser humà neix lliure, però segons les seves circumstàncies podrà seguir essent, de debò, lliure

teries que mai no hauria volgut fer. Comprovem, per tant, que les ratlles del tigre romanen. I que “tan com vull jo no t'ame”.

Descobrim, a més, que l'assoliment de la veritable llibertat esdevé una lluita molt més personal. Una lluita, això sí, tan apassionant com aferrissada, i per la qual paga la pena de viure l'existència humana; una lluita que s'ha d'em-

marcar en la humilitat de qui pren una clara consciència de la seva pròpia vulnerabilitat, i de qui sap que, amb l'ajuda d'algú altre (de Déu segons Ausiàs March), haurà de remar sempre a contracorrent.

Sí, perquè a la fi, es tracta de lluitar amb mi i contra mi mateix; contra els meus mals “hàbits”. He de guanyar-me a mi mateix partida a partida. I a aquests mals “hàbits” que tan pèrfidament “contrastaven” el nostre ben volgut poeta, haurem d'oposar-los, ara i per sempre, uns bons “hàbits”, unes bones pràctiques. Heus aquí la clau de la veritable llibertat individual, la més preuada, formosa i cobejada de totes les llibertats. És qüestió de bescanviar els meus mals “hàbits”, que m'asfixien i em neutralitzen, que m'enutgen i em posen malcontent, i respirar, en canvi, a ple pulmó, els fèrtils i alliberadors “hàbits” que s'obtenen de conrear l'honestedat, el treball ben fet i l'estima pacient i sincera pel proïsme.

Sí, hem d'evitar els mals “hàbits” i practicar els seus antídots. No siguem brètols. És a dir, si jo abans bevia més del compte, ara prou que m'ho hauria de controlar; no podem tampoc ser maleducats, ni podem comportar-nos

sense cap urbanitat ni de manera descortesa; sempre de mal humor. No podem ser uns mandrosos desmenjats i actuar, a sobre, quasi sempre, amb una rancúnia malintencionada i perversa. No ens podem acostumar a malparlar de tothom, ni a sentir enveja i criticar tots aquells que són més alts, més formosos o més intel·ligents que nosaltres.

Tampoc no podem sentir menyspreu davant les persones que no pensen com nosaltres. I no podem acaparar sempre les converses de manera altiva, pedant i exclouent. En definitiva, no podem estar tan esclavitzats.

Hem de lluitar per un món millor, per una veritable llibertat individual. Les ratlles del tigre mai deixaran d'existir, d'acord. I és veritat, a més, que la nostra lluita durarà tot el que duri la nostra vida, també d'acord. Però paga la pena de lluitar-hi. No estem sols. Segons Ausiàs March al capdavant la victòria és ben nostra, perquè, com bé diu aquest gran poeta valencià, Déu ens fa costat: “Tu creïst me perquè l'ànima salve” [sic].